

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

יום ב' דחג השבועות, ה'תשכ"ט

חלק א – י"ל לש"פ בהר-בחוקותי, מבה"ח סיון, ה'תשע"ה

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים וחמש לבריאה

שבעים שנה להסתלקות-הילולא של כ"ק הרלו"צ ז"ל

לזכות

התאומים מנחם מענדל ואסתר שיינדל שיחיו
לרגל הכנסו לעול המצוות, ויום הולדתה הי"ג

ט"ו אייר, ה'תשע"ה

ולזכות אחיהם ואחיותיהם

חנה, דבורה, רבקה

שלום דובער, שטערנא שרה ושיינא

שיחיו לאריכות ימים ושנים טובות ובריאות

נדפס על ידי ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' יצחק שמואל לייב וזוגתו מרת נורית תחי' שיחיו לוינזון

ולזכות זקניהם

הרה"ת ר' יוסף מאיר וזוגתו מרת חי' לאה שיחיו לוינזון

ר' מרדכי מעשיל וזוגתו מרת שושנה שיחיו סגל

הוספה

בי"ה, כ"א אייר תש"כ
ברוקלין

הנהלת בית הכנסת חב"ד אשר בבני ברק,
ה' עליהם יחיו.

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבם מששי באייר עם תמונת בנין בית הכנסת בהווה,
ותי"ח על הקורת רוח הנגרם עי"ז על ידי הנעשה עד עתה,

ובודאי למותר להעיר שהמצב בהווה צריך לעורר לתוספת כח מרץ
והשתדלות לגמור את הבנין ובהקדם האפשרי. ומה טוב שעד לחג השבועות זמן
מתן תורתנו יתקדם הבנין באופן שאז יוכלו להתפלל בו,

והרי השנה — יום השבועות הוא יום ההסתלקות (דשנת) המאטים של
מורנו הבעש"ט ז"ל. ותקותי שגם בענין זה הרי, כמאמר החכם, אין לך דבר
העומד בפני הרצון.

מצו"פ המחאה מאחת הקופות של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ
זי"ע — השתתפות בהוצאות הקשורות עם הני"ל. ויהי רצון שיקום בזה פסק
רז"ל הנוטל פרוטה מאיוב מתברך,

ואקוה לבשו"ט בחוזר, על הגישה לעבודה האמורה ובקצב — שכני"ל
ישאו בביהכ"נ זה רנה ותפלה בזמן מתן תורתנו, חג השבועות, יום הילולא של
הבעש"ט ז"ל.

בברכת הצלחה בעבודתם בקדש ולבשו"ט

מ. שניאורסאהן

מצילום האגרת (שנשלחה למוה"ר יעקב דב הכהן כ"ץ — בני ברק).
בית הכנסת חב"ד אשר בבני ברק: אודות בית כנסת זה — שהוא ביהכ"נ החב"די הראשון
אשר בבני ברק — ראה גם אג"ק ח"ט אגרת ז'רעז.
לחג השבועות .. יוכלו להתפלל בו: וכן ה" בפועל, שלמרות שלא הספיקו לסיים את ריצוף
בית הכנסת — החלו בכל זאת להתפלל בו בחג השבועות.
כמאמר החכם, אין לך דבר העומד בפני הרצון: ראה גם אג"ק ח"כ אגרת ז'תקכד. ובכ"מ.
פסק רד"ל הנוטל פרוטה מאיוב מתברך: ב"ב טו, סע"ב.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ בהר"ב-בחוקותי, מבה"ח סיון הבעל"ט — הננו מוציאים לאור
חלק ראשון מהתוועדות יום ב' דחג השבועות ה'תשכ"ט, הנחה בלתי מוגה (חלקים
שני י"ל אי"ה לקראת ש"פ במדבר וחג השבועות הבעל"ט).

*

בתור הוספה — מכתב (תדפיס מ"אגרות-קודש", שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו", ומלכנו
נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

כ"א אייר, ה'תשע"ה,
שבעים שנה להסתלקות הילולא של כ"ק הרלו"צ ז"ל
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2015 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5775 • 2015

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס
The PrintHouse
538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237
(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס
על ידי חיים שאול בן חנה
בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"
(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

יהא שמ"י רבא" ר"ת "אשרי", שהו"ע התענוג, ולכן השתדל הבעש"ט בלהט גדול ("געקאָכט זיך שטאַרק") בענין אמירת איש"ר ששייך גם לילדים קטנים, ולא כמו בלימוד התורה שיש בה חילוקי דרגות כו'. ומבאר רבינו הזקן⁸³ שהענוע בראשו מורה על ענין החיות שנמשך כביכול אצל הקב"ה ע"י אמירת איש"ר.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א הפסיק ואמר בבת-שחוק: אין להתיירא מפתגם כזה בפנימיות התורה, שהרי מצינו עד"ז גם בנגלה דתורה, כדאייתא בגמרא⁸⁴ "שאמר לו הקב"ה למשה .. החייתני בדבריך".]

יג. וכללות הענין בזה — שצריך להמשיך ענין התענוג בעבודה דקבלת עול, שזהו"ע הרגל ברוחניות, וגם בענין הרגל בגשמיות — במצוות התלויות ברגל (כמבואר בספר חרדים השייכות של פרטי המצוות לפרטי חלקי הגוף), וכמו הענין ד"הוי רץ למצוה"⁸¹ (כמדובר פעם בארוכה⁸⁵, ונשאר באמצע).

ועל זה מבקשים מהקב"ה "תמוך אשורי וגו'" — שהרי אין זה באופן ד"כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה"⁸⁶, אלא הקב"ה עוזר ומסייע שהתענוג יומשך בכל המצוות, עד למצוות התלויות ברגל.

וממשיכים זאת על כל השנה כולה, להיות רץ לדבר מצוה, ועד להריצה לקראת משיח צדקנו, במהרה בימינו.

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:)

כל אלו שהשתתפו ב"תהלוכה" — יאמרו כולם "לחיים", וינגנו הניגון הרגיל, ואח"כ ינגנו הניגון "אנא עבדא דקוב"ה".

[ינגנו "מאַרש נפוליון", ואח"כ "אנא עבדא דקוב"ה"].

* * *

(83) ראה לקו"ת שלח מח, ב ואילך.

(84) שם לב, סע"א.

(85) ראה שיחת ש"פ אמור תשכ"ד —

הוגהה לאח"ז ע"י אדמו"ר שליט"א, ונדפסה בלקו"ש ח"ז ע' 371 ואילך.

(86) עקב ח, יז.

בס"ד. שיחת יום ב' דחג השבועות, ה'תשכ"ט.

בלתי מוגה

כ"ק אדמו"ר שליט"א נטל ידיו הק' לסעודה.

א. בנוגע לחג השבועות — הרי זה דבר הפשוט שהמעמד ומצב שביום זה נמשך ופועל על כל השנה, כי, חג השבועות הוא "זמן מתן תורתנו", שהיא "חיינו ואורך ימינו", והיינו, שבחג השבועות נמשך ענין החיות (וע"ד מ"ש"י "אני היום ילידתיך"), ולכן נמשך ופועל המעמד ומצב שבו עומדים בחג השבועות על כל השנה, שהרי כל עניני האדם תלויים בענין החיות.

אמנם, אע"פ שזהו דבר הפשוט, ללא צורך בביאור — הרי טוב ונעים יותר ("געשמאַקער") כשיש גם ביאור ע"פ נגלה.

ובכן, מצינו בגמרא במסכת בבא בתרא³: "אבא שאול אומר, יום טוב של עצרת ברור, סימן יפה לכל השנה כולה", והיינו, שכאשר חג השבועות (שנקרא בלשון חז"ל בשם "עצרת") הוא "ברור", "צח, ולא יום המעונן" (אפילו לא ענן קל), שאז מאיר בגלוי "שמש (ומגן) הוי' (אלקים)", הרי זה "סימן יפה לכל השנה כולה", ומזה רואים שחג השבועות פועל על כל השנה כולה.

ולהעיר: יש מפרשים⁵ שהקשו על זה, דא"כ, מדוע לא נמנה חג השבועות בין ראשי השנים ("ארבעה ראשי שנים הם כו'"), ולכן מבארים דברי הגמרא באופן אחר. אבל, דבר ברור — ע"ד לשון הגמרא "יום טוב של עצרת ברור" — שהפירוש הפשוט הוא שהמעמד ומצב שב"עצרת" נמשך ופועל על כל השנה כולה.

ב. אך עדיין צריך להבין מדוע לא נמנה חג השבועות בין ראשי השנים. ובפרט שמיד לאח"ז נאמר בגמרא: "האי יומא קמא דריש שתא כו'".

ויובן בהקדים הביאור בענין הראש — שיש בו ב' ענינים: (א) מחד גיסא — מעלת הראש שהוא למעלה מכל הגוף, וכולל את החיות של כל הגוף וממנו נמשך החיות לכל הגוף, והוא מנהיג את כל הגוף,

(1) נוסח תפלת ערבית — ע"פ לשון (4) תהלים פד, יב.

(5) ראה גם עיון יעקב לע"י שם.

(2) תהלים ב, ז.

(3) קמז, א (ובפרש"ם).

(6) ר"ה בתחלתה.

(ב) ולאידך גיסא — ענין שאינו מעלת הראש — שגם הוא חלק מהגוף, שמורה שיש לו ערך לכל הגוף.

ועד"ז בנוגע לראש השנה באחד בתשרי, וכן שאר ראשי השנים — שנקרא אמנם בשם "ראש", כיון שכולל את כל ימי השנה ומנהיג אותם כו' (כמבואר בארוכה בעטרת ראש⁷, ובקיצור בלקו"ת⁸), אבל לאידך גיסא, נכלל גם הוא במנין ימי השנה, והוא חלק מהם.

ועפ"ז יש לבאר הטעם ש"עצרת" אינה נקראת בשם "ראש השנה" (שמורה גם על השייכות לימי השנה) — כיון שענינה של "עצרת" הוא מתן תורה, והתורה היא למעלה מענין ה"ראש" שיש לו שייכות לאברי הגוף, להיותה לגמרי למעלה מהעולם, שהרי על התורה נאמר⁹ "ואהי' אצלו אמון וגו'" (ככל שאר ד' הלשונות שבכתוב), "נעלמה מעיני כל חי"¹⁰, שעשועי המלך בעצמותו¹¹, ועד שאפילו בנוגע לדרגת התורה כפי ששייכת כבר לעולם אמרו רז"ל¹² "אלפים שנה קדמה תורה לעולם", כפי שלמדו מהפסוק¹³ "ואהי' אצלו גו' שעשועים יום יום", ו"יומו של הקב"ה אלף שנה"; ועאכ"כ כפי שהתורה היא בבחי' שעשועי המלך בעצמותו (לפני שנמשכה בבחי' "יום יום"), הרי היא למעלה לגמרי משייכות לעולם.

ג. ואעפ"כ קשורה גם "עצרת" עם יום בשנה — ששה בסיון, כי, אע"פ שהתורה היא למעלה לגמרי מהעולם, מ"מ, "נסעה וירדה כו"¹³ ובאה למטה בעולם, ולכן נמשכה גם בגדרי הזמן, יום בשנה.

ובאמת הרי כן הוא לא רק בנוגע לתורה, שהיא חכמתו של הקב"ה, אלא גם בנוגע להקב"ה בעצמו — שהרי אע"פ שהשמים ושמי השמים לא יכלכלוך¹⁴, הנה "את השמים ואת הארץ אני מלא"¹⁵, ועד לדרגת האלקות שנקראת בשם "שכינה", ע"ש ששוכנת ומתלבשת בעולם¹⁶, ועד לאופן של התקשרות עם מקום גשמי — מקום המקדש, ולפ"ז המשכן, עליו נאמר¹⁷ "ושכנתי בתוכם", ו"קדושה לא זזה כו"¹⁸, ועד"ז בחוץ לארץ — בבתי כנסיות ובתי מדרשות¹⁹, ששם שורה אלקות בגילוי יותר;

(7) שער ר"ה בתחלתו.

(8) דרושי ר"ה נח, א ואילך.

(9) משל ח, ל.

(10) איוב כח, כא.

(11) ראה גם שיחת יום ב' דחה"ש

(12) דאשתקד ס"כ (תו"מ חני"ג ע' 45). וש"נ.

(13) ראה מדרש תהלים צ, ד. ב"ר פ"ח, א.

(14) ב. נחומא וישב ד. וש"נ. זח"ב מט, א.

(15) תניא פ"ד (ח, ב).

(14) מלכ"ס א ח, כז.

(15) ירמ' כג, כד.

(16) ראה תניא פמ"א. פנ"ב.

(17) תרומה כה, ח.

(18) ראה ע"ח ש"ד פ"ג. של"ד פ"ג.

של"ה פ"א. תניא אגה"ק ביאור לסד"ך (קמז),

(19) ראה מגילה כט, א.

במקום שיש ענינים המבלבלים, גבשושית כו', תהי' ההליכה כדבעי, מבלי לחשוש להיזק כו'.

יב. ויש להוסיף בביאור הענין ד" (תמוך אשורי) במעגלותיך":

הפירוש הפשוט בתיבת "מעגלותיך" כאן הוא — "נתיבותיך"⁶⁹. אבל "מעגלותיך" הוא גם מלשון עיגול.

ולכאורה הם ענינים הפכיים, כי, ענין של נתיב ודרך הוא שעל ידו הולכים ממקום זה למקום אחר, ואילו עיגול הוא באופן שעל ידו חוזרים להתחלה.

אך הביאור בזה — שב' ענינים אלו מודגשים במתן-תורה:

ענין הנתיב (שאינו דרך המלך, אלא נתיב בלבד) — מורה על ירידת התורה מלמעלה למטה, שהרי התורה מצד עצמה היא שעשועי המלך בעצמותו¹¹, אלא שנסעה וירדה ממדרגה למדרגה כו', עד לבירא עמיקתא, בריחוק שלא בערך.

אמנם, נתיב זה הוא באופן של עיגול — שדוקא ע"י ירידת התורה למטה לוקחים את התורה כפי שהיא בתחילתה, אצל "נותן התורה", בבחי' שעשועי המלך בעצמותו, שהרי התורה "לא בשמים היא"⁷⁶, ו"קוב"ה .. קא חייך (שמורה על השמחה והתענוג שלמעלה) ואמר נצחוני בני נצחוני"⁷⁷, והיינו, שדוקא ע"י התורה למטה לוקחים את התענוג שבתורה כפי שהיא בבחי' שעשועי המלך בעצמותו.

ולא זו בלבד שבתורה למטה לוקחים את התורה כפי שהיא למעלה (כמו בעיגול שחוזרים לתחלתו), אלא יתירה מזה, שממשיכים בתורה ענין חדש נעלה יותר — וכמו בניגון ש"הוא עגול .. שכשמסיים הניגון יומשך התחלה שלו"⁷⁸, שבפעם השני' מנגנים בתוקף יותר (כמנהג ישראל בנוגע ל"כל נדרי", שמנגנים ג"פ, ובכל פעם מגבי' קולו קצת⁷⁹, וכן הוא מנהגן של ישראל בנוגע לכל הניגונים) — כתורת המגיד⁸⁰ על הפסוק⁸¹ "וחי בהם", שע"י קיום התומ"צ ממשיכים בהם חיות כו',

ועד שממשיכים חיות אצל הקב"ה כביכול — כפי שמצינו ש"בשעה שישראל נכנסין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ועונין יהא שמי' הגדול מבורך הקב"ה מנענע ראשו"⁸² [וכפי שיתבאר לקמן (סי"ד) ש"אמן

(76) נצבים ל, יב. וראה ב"מ נט, ב. ס"ה. וש"נ.

(77) ב"מ שם.

(78) לקו"ש שה"ש א, ג.

(79) ראה שו"ע אדה"ז אר"ח סתרי"ט

(80) אר"ת פ' אחרי.

(81) אחרי יח, ה.

(82) ברכות ג, סע"א.

וכן בנוגע לתיבת "אשורי" – שנוסף על הפירוש הפשוט שקאי על הרגל (רגלים הפוסעים)⁶⁹, הרי זה גם מלשון תענוג⁷⁰, מלשון "אשורי", כמו "כי אשורני בנות"⁷¹.

והשייכות שביניהם:

ענין התענוג ("אשורי") הוא למעלה מהשכל (כשם שהגולגולת היא למעלה מהמוח), שלכן פועל התענוג על השכל, כמארז"ל⁷² "לעולם ילמוד אדם במקום שלבו חפץ", כיון שהחפץ והתענוג פועל התגלות השכל.

ואעפ"כ, השכל – אינו נמשך ברגל, ודוקא התענוג (שהוא למעלה יותר מהשכל) – נמשך גם ברגל, ועד לעקב שברגל הקשור עם הנעל, כמודגש בלשון "פעמי", כמ"ש בשיר השירים⁷³ "מה יפו פעמיך בנעלים", שמזה מוכח ש"פעמי" קשור עם "נעלים" שלובשים על העקב שברגל.

[ולהעיר גם ממה שמצינו בנוגע ליוהכ"פ – ששייך למ"ת, שבו ניתנו לוחות אחרונות⁷⁴ – שענין העינוי, היפך התענוג, קשור עם שלילת לבישת הנעל⁷⁵].

וזהו "תמוך אשורי וגו'" – שמבקשים מהקב"ה שיתמוך בהליכתו של יהודי בדרך התומ"צ באופן שיהי' החיבור של הרגל עם התענוג (ב' הפירושים ב"אשורי"), היינו, שענין ההליכה ברגל, שמורה על הקבלת עול שבעבודת העבד, יהי' מתוך תענוג, ועד שהתענוג של האדון נעשה התענוג שלו (כנ"ל ס"ה); ואז בטוחים ש"בל נמוטו פעמי" – שגם

69 מצו"צ עה"פ.

– ענין התענוג. ומזה מוכח שמפרש "תמוך אשורי גו'" (גם) מלשון תענוג (כתר).

71 ויצא ל, יג.

72 ע"ז יט, א. וראה גם תו"מ חמ"ז ריש ע' 115. וש"נ.

73 ז, ב.

74 ראה תענית כו, ב (במשנה) ובפרש"י. שם ל, ב.

75 יומא רפ"ח.

על בחי' המלכות שיוצאת מחוץ לבחי' ז"א כפי שכלול בבחי' עיבור בבינה (מגבעות אשורנו), לאחרי שכבר נמשך מאופן ההתכללות בחכמה ("מראש צורים אראנו"); ודוקא אז (לאחרי היציאה מחוץ לז"א) מגיע לשרשו בבחי' הכתר. וראה גם לקו"ת שה"ש טו, ג – במעלת האמהות (מגבעות אשורנו) על האבות ("מראש צורים אראנו").

* כנראה הכוונה להמבואר בדרושי חסידות (ביאורו"ז לאדהאמ"צ בלק ג, סע"א ואילך) בענין "אושית פטיעה לבר" (ח"ג רג, ב), דקאי

ועד"ז מובן בנוגע לתורה, שעם היותה למעלה לגמרי מהעולם, נמשכה ובאה למטה בעולם בגדרי הזמן – יום בשנה – ששה בסיון.

אלא שגם ההמשכה בגדרי הזמן היא באופן נעלה יותר – כמבואר בהוספות לתו"א²⁰ (מדברי הזהר²¹) "הטעם מה שחג השבועות אינו אלא יום אחד בלבד, משא"כ בפסח וסוכות שהן ז' ימים", שאין זה לגריעותא, אלא אדרבה: למעליותא – "כי בחג השבועות הוא זמן קבלת התורה שהוא בבחי' הכתר, שהוא בחי' יחידה שלמעלה מהתחלקות ז' מדות שנק' ז' ימים כו", שזה מורה על אחדות אמיתית, ע"ד "יום אחד"²² שבהתחלת הבריאה (שהי' הקב"ה יחיד בעולמו), שאע"פ שלמחרת הי' "יום שני", ואח"כ "יום שלישי" וכו', כך שגם יום א' נעשה חלק מהשבוע, הרי מצד עצמו הוא למעלה מהעולם לגמרי.

ד. אמנם, אע"פ ש"עצרת" אינה נקראת בשם ר"ה, דכיון שקשורה עם התורה שהיא למעלה מהעולם, אינה יכולה להחשב כ"ראש השנה" לגבי שאר ימות השנה, מ"מ, המעמד ומצב שעומדים בו בעצרת נוגע לכל השנה כולה, כנ"ל מדברי אבא שאול: "יום טוב של עצרת ברור סימן יפה לכל השנה כולה".

וע"פ מ"ש רבינו הזקן בשו"ע²³ שבחג השבועות צריך "להראות שנוח ומקובל לישראל יום שנתנה בו התורה", הרי מובן, שהמעמד ומצב ד"נוח ומקובל" נמשך גם במשך כל השנה כולה.

וכיון שזהו באופן "ברור", "נוח ומקובל" – הרי מובן שהקב"ה נותן כל הענינים "מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה"²⁴, הן ענינים ורחניים והן ענינים גשמיים (שנמשכים מהם),

ולכל לראש – נתינת התורה מחדש, ובאופן ש"כל הנותן בעין יפה הוא נותן"²⁵, שלכן נעשה הענין ד"בחוקותי תלכו"²⁶, "שתהיו עמלים בתורה"²⁷, ובאופן שגדול לימוד שמביא לידי מעשה²⁸ – "ואת מצותי תשמרו וגו'"²⁶; ועי"ז נמשכים גם הענינים הגשמיים כו', בכל המצטרך, ועוד יותר מכפי המצטרך.

וכך נעשית השנה כולה שנה שמחה, שנה של בריאות ושל יהדות,

20 יתרו קט, סע"ד.

ואילך). וש"נ.

24 נוסח ברכה הג' דברהמ"ז.

25 ראה ב"ב נג, רע"א. וש"נ.

26 ר"פ בחוקותי.

27 תוי"כ ופרש"י עה"פ.

28 קידושין מ, ב. וש"נ.

21 בהמשך הענין נזכר

גם לשון הזהר שם: "קשורא .. שבחא דמהימנותא".

22 בראשית א, ה (ובפרש"י).

23 או"ח סתצ"ד ס"ח. וראה גם שיחת

כה"ש הנ"ל בתחלתה (תו"מ שם ע' 29

ועד לשנת גאולה, ע"י "דוד עבדי נשיא להם"²⁹,
 — והרי ההילולא של דוד היא בחג השבועות³⁰, ואיתא בספרים³¹
 שכיון ש"הקב"ה כו' ממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום"³², הרי מובן
 שגם יום הולדתו של דוד ה' בחג השבועות, וזהו הטעם שבכמה מקומות
 קורין בשבועות מגילת רות, שבה מדובר אודות לידת דוד³³ —
 יבוא ויגאלנו במהרה בימינו,
 ואז יקויים היעוד³⁴ "מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים".

* * *

ה. ע"פ האמור לעיל שהתורה היא למעלה לגמרי מהעולם, ולא
 כמו ראש שיש לו ערך לגוף, אלא באופן שבאין ערוך, הרי מובן, שכדי
 לקבל את התורה, יש צורך בתנועה והרגש בנפש באופן של אין ערוך.
 ובהקדמה — שבריחוק הערך יש כו"כ סוגים ודרגות, החל מריחוק
 הערך שבין גדול לקטן, שגם כאשר מדובר אודות גדול שאין למעלה
 הימנו, וקטן שאין למטה הימנו, שגדול ריחוק הערך שביניהם, הרי הם
 עדיין באותה מידה, אלא שזה גדול וזה קטן.

ולכן: בנוגע לשכל (שהו"ע רוחני) וגשמיות, אי אפשר לומר ששכל
 הוא דבר גדול, וגשמיות הוא דבר קטן, שהרי אינם באותו סוג כלל. —
 בשכל גופא יש שכל גדול ושכל קטן, ועד"ז בגשמיות גופא יש דבר גדול
 ודבר קטן; אבל שכל וגשמיות שהם סוגים שונים לגמרי, אי אפשר לומר
 עליהם הלשון גדול וקטן, שיש ערך ביניהם.

וישנו גם ריחוק הערך של בן לגבי האב, שממנו באה כל מציאותו,
 אבל, הא גופא שכל מציאות הבן היא מהאב, מורה גם על הערך של הבן
 ביחס להאב, היינו, שהאב הוליד בן שהוא בערך אליו, שלכן יכולים לידע
 על ידו מהות האב.

ויש ריחוק הערך גדול יותר — בין רב לתלמיד, ששכל הרב נעלה
 יותר באין ערוך משכל התלמיד, ולכן, כדי להסביר דבר שכל לתלמיד
 צריך הרב ליתן לו משל מענין שהוא בעולמו של התלמיד, ובלאה"כ לא
 יוכל התלמיד להבין את שכלו של הרב, שאינו שייך לעולם שלו.

(29) יחזקאל לו, כה.
 (30) ראה ירושלמי (ביצה פ"ב ה"ד. חגיגה
 פ"ב ה"ג) הובא בתוד"ה אף עצרת (חגיגה יז,
 א.)
 (31) ראה שיערי תשובה או"ח סתצ"ד
 (32) ר"ה יא, א. וש"נ.
 (33) לשלימות הענין — ראה שיחת ש"פ
 נשא ס"ה (לקמן ע'...)
 (34) ישע"י יא, ט. וראה רמב"ם הל'
 סק"ו. וראה גם שיחת יום ב' דחג"ש תשכ"י
 סמ"ד (ת"מ חכ"ג ע' 65). וש"נ.
 (32) ר"ה יא, א. וש"נ.
 (33) לשלימות הענין — ראה שיחת ש"פ
 נשא ס"ה (לקמן ע'...)
 (34) ישע"י יא, ט. וראה רמב"ם הל'
 מלכים בסופן.

ובלשון חז"ל⁶¹: "הוי רץ למצוה", וכפי שפירש רש"י על הפסוק⁶²
 "וישא יעקב רגליו", ש"נשא לכו את רגליו ונעשה קל ללכת" — שזהו"ע
 העלאת הרגלים למעלה מהראש, והיינו, שגם ענין התענוג, שלמעלה
 מהבנה והשגה (ראש), יומשך ברגלים.

וע"ד שמצינו בגמרא במסכת גיטין⁶³ לענין "שמועה טובה תדשן
 עצם"⁶⁴ — סיפור אודות פעולת ענין התענוג על עצם הרגל של
 אינו-יהודי, והיינו, שאפילו בנוגע לאינו יהודי שכללות מציאותו היא
 למטה מיהודי, ואצלו גופא — בחלק התחתון שהוא הרגל, וברגל גופא
 — בחלק שלובשים את הנעל, שזהו העקב (כפי שנוגע גם להלכה,
 כדברי הגמרא במסכת יבמות⁶⁵ בנוגע לנעל וסנדל), החלק הכי תחתון
 שברגל, הנה גם שם נמשך ופעל ענין התענוג.

י. ויש לקשר זה עם מ"ש בתהלים — ספרו של דוד המלך (שחג
 השבועות הוא יום ההילולא וגם יום ההולדת שלו, שלכן קורין אז מגילת
 רות (כנ"ל ס"ד)), "נעים זמירות ישראל"⁶⁶ — "תמוך אשורי במעגלותיך
 בל נמוטו פעמי"⁶⁷:

הפירוש הפשוט בפסוק הוא — שיהודי מבקש את תמיכתו של
 הקב"ה בהליכתו ברגליו ("אשורי" ו"פעמי"), שתהי' בדרך התומ"צ
 ("במעגלותיך"), ואז בטוח הוא שהליכתו תהי' ללא נטי' כו'.

אך צריך להבין: כיון ש"אשורי" ו"פעמי" ענינם אחד — למה
 נאמר תחילה "אשורי" ואח"כ "פעמי"?

מצינו אמנם בכו"כ פסוקים שינויי לשונות ליופי המליצה, אבל
 אעפ"כ, כיון שיש עוד לשונות שיכולים להשתמש בהם, הרי בודאי
 שבחירת ב' לשונות אלו דוקא ובסדר זה דוקא, היא בדיוק, ככל עניני
 התורה שהם בדיוק.

יא. ויובן ע"פ מ"ש הצ"צ בכו"כ מקומות⁶⁸ בנוגע לתיבות שונות
 שיש להם שורש אחד — כפי שמביא דוגמאות מתיבות שמופיעים
 בקונקורדנציא באותו שורש — שאף שפירושם ותוכנם שונה זמ"ז, מ"מ
 יש קשר ושייכות ביניהם.

(61) אבות פ"ד מ"ב. וראה שו"ע אדה"ז
 אר"ח ס"צ סי"ג. וש"נ.
 (62) ויצא כט, א.
 (63) נו, ב.
 (64) משלי טו, ל.
 (65) קב, א"ב.
 (66) שמואל"ב כג, א. וראה שהש"ר פ"ד,
 ד (א).
 (67) יז, ה.
 (68) ראה ס' החקירה (הוצאת תשס"ג)
 הוספה ג (קמז, ב ואילך). וש"נ. וראה גם
 ת"מ חמ"ח ע' 53. וש"נ.

כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, נכנס פעם לבקר את אדנ"ע בליובאוויטש בשעה שנטל ידיו לסעודה,

— וכדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר (שהרי "חייב אדם לומר בלשון רבו"⁶⁰), שאדמו"ר לא אהב שיפסיקו אותו בין נטילת ידים לברכת המוציא —

ולהיותו בעל התפעלות, לא הי' יכול להתאפק ולהמתין, וסיפר מיד, שקרא או שמע מה שגילה רופא או פרופסור גדול, מהו הטעם שכאשר אדם רוצה להתעסק בדבר שכל, אזי מרכין ראשו למטה, וכאשר רוצה להזכר בדבר מסיים, אזי מגבי' ראשו למעלה — דלכאורה, הרי שניהם ענינים השייכים לשכל, ולמה באים לידי ביטוי בתנועות הפכיות — שישנו ווריד מסויים שבו תלוי כח ההעמקה והזכרון כו'.

ולאחרי שכ"ק אדנ"ע בירך המוציא, אמר, שענין זה נמצא כבר במאמר של אדמו"ר האמצעי בביכל פלוני, ושם מוסיף גם טעם הדבר — שזה תלוי במהלך הדם וכו'.

כלומר: דבר שנתגלה בזמנו של כ"ק אדנ"ע — ידע כבר אדמו"ר האמצעי עשירות בשנים לפניו!

וכפי שהוסיף כ"ק אדנ"ע — שאדמו"ר האמצעי ידע זאת לא בגלל שלמד חכמת הרפואה, אלא כיון שראה שכן הוא באדם העליון, ומזה הבין שכן הוא גם באדם התחתון.

ועד"ז בנוגע לענינו — שענין הרגל באדם התחתון, יכולים לידע מענין הרגל כפי שהוא באדם העליון.

ובכן, מצינו ב' אופנים במנין הספירות: לפעמים מבואר שבבחי' נה"י נכללים גם רגלים, והיינו, שהם חלק מהגוף. ולפעמים מבואר שנה"י הם בחי' מתנים, ואילו רגלים הם "לבר מגופא". ונמצא, שרגלים הם "לבר מגופא" כפי שהוא בהגוף עצמו.

כלומר: הגולגולת היא בחי' "לא אדם" כפי שהוא בחלק ה"אדון" שבאדם, ואילו הרגל הוא בחי' "לא אדם" כפי שהוא בחלק ה"עבד" שבאדם.

ט. וע"פ האמור לעיל (ס"ו) שבשביל קבלת התורה צריך להיות בבחי' עבדות, הרי מובן שזה קשור גם עם ענין הרגל, שענינו קבלת עול.

וענין זה קשור עם המנהג הטוב שהנהיג כ"ק מו"ח אדמו"ר ל"לך ביו"ט לבתי-כנסיות ובתי-מדרשות כדי לשמח יהודים בשמחת יו"ט.

(60) ברכות מז, א. וש"נ.

וכפי שמצינו כמ"פ בדברי חז"ל הלשון "משל למלך בשר ודם" — כיון שאי אפשר להבין את הענין כפי שהוא ברוחניות אצל הקב"ה, אלא ע"י משל ממלך בשר ודם, שזהו מישוה שנמצא בעולמו, אלא שהוא המלך בעולמו, ורק ע"ז יוכל להבין הענין בנוגע להקב"ה.

ולפעמים לא מספיק משל אחד, כיון שגם המשל הוא עדיין באין-ערוך, ולכן יש צורך במשל נוסף, ועד לריבוי משלים — כפי שמצינו גבי שלמה: "וידבר שלשת אלפים משל"³⁵, וכמבואר בחסידות³⁶ שהוצרך ליתן שלשת אלפים משל על ענין אחד, דכיון שהי' החכם "מכל האדם"³⁷, הנה כדי ששאר החכמים שבדורו יוכלו להבין את דבריו, לא הי' יכול להסתפק במשל אחד, אלא הוצרך ליתן משל על המשל כו', וכן הלאה, עד לשלשת אלפים משל; ולאמיתתו של דבר הרי זה הרבה יותר משלשת אלפים משל, כי הכוונה היא לשלשת אלפי סוגי משל (כמובן מהמבואר בחסידות³⁸ ששלשת אלפים משל הם כנגד ג' עולמות ב"ע, ובכל עולם יש אלף סוגים), והרי בכל סוג ישנם ריבוי פרטים כו'.

אמנם, למרות גודל ריחוק הערך שבין הרב לתלמיד — יש ערך ושייכות ביניהם.

ולמעלה מזה — הוא ריחוק הערך של מלך, שהוא למעלה באין ערוך מהעם, ועד ש"מאן דמחוי במחוג קמי מלכא" הרי זה היפך החיים³⁹, שזהו ריחוק הערך גדול הרבה יותר מאשר אב ורב, שלכן, האב שמחל על כבודו, כבודו מחול, וכן הרב, לאחרי שהתורה נעשית "תורתו", יכול למחול על כבודו, משא"כ מלך⁴⁰.

אבל אעפ"כ, גם בנוגע למלך נאמר⁴¹ ש"אין מלך בלא עם", כך, שיש צורך במציאות של "עם". ואף שנקראים בשם "עם" מלשון עוממות⁴², הרי עצם העובדה שיש צורך במציאות של עם, מורה שיש איזה שייכות בין המלך עם העם. וכמובן גם מ"ש"ש⁴³ "משכמו ומעלה גבוה מכל עם" — "משכמו ומעלה" דייקא, שזהו ענין הראש והשכל וכו', אבל הענינים שלמטה מזה, "שכמו", הם בערך אל העם.

אך אמיתית הענין של אין ערוך הוא בעבד ואדון — שאין זה

(35) מלכים-א ה, יב. (41) רבינו בחיי וישב לה, ל. תניא

(36) ראה תו"א מקץ מב, ב ואילך. ובכ"מ. שעהיה"א רפ"ז (פא, ב). ועוד. — נסמן

(37) שם, יא. בתו"מ סה"מ תשרי ע' רלד הערה 86.

(38) ראה תו"א שם מג, ב. סה"מ תרצ"ב (42) שעהיה"א שם.

ע' תטז. וש"נ בשוה"ג. (43) שמואל-א ט, ב. וראה אוה"ת וירא

(39) ראה תגינה ה, ב. (כרך ד) תרסד, ב. שה"ש (כרך ב) ע' תיד

(40) ראה קידושין לב, סע"א ואילך. וש"נ. ואילך. ועוד.

באופן שכל אחד מהם הוא מציאות בפ"ע, מציאות האדון ומציאות העבד, והעבד בטל אל האדון ומציית אליו כו', אלא שהעבד אינו מציאות לעצמו כלל, וכידוע בענין "מה שקנה עבד קנה רבו"⁴⁴, שאין זה באופן שתחילה קונה העבד לעצמו, ואח"כ קונה רבו, אלא מיד כשבא לידי העבד הרי זה קנוי לרבו (וכפי שנתבאר באחרונים ראיות לזה⁴⁵).

כלומר: ישנה אמנם מציאות של עבד, שיש לו עשר כחות, וגם ענין השמחה והתענוג — כשם שיש לו גוף בעל רמ"ח אברים ושס"ה גידים, ואדרבה: העבד צריך להיות שלם בגופו (ולהשתדל בזה) כדי שיוכל למלא תפקידו בשלימות, ועד"ז בנוגע לכחותיו הרוחניים; אבל הוא בטל לגמרי אל האדון בכל מציאותו ובכל כחותיו, באופן שאינו מציאות לעצמו כלל, אלא כל מציאותו היא מציאות האדון, וכמבואר בחסידות⁴⁶ בענין עבד נאמן, שאפילו התענוג של העבד הוא תענוג האדון.

וביטול העבד אל האדון הוא יותר מאשר ביטול העם אל המלך — שהרי בין אנשי המדינה יש כמה דרגות: אנשי הצבא, שרי המלך ועבדי המלך, ומזה מוכח שלא כולם הם בדרגת עבדים. ואע"פ שהענין ד"מאן דמחוי במחוג כו"ו הוא גם אצל שר, שהרי זה נאמר בנוגע לאורי, שהי' שר, כשקרא ליואב בשם "אדון" בפני דוד⁴⁷ — הרי אין זה דומה לתכלית הביטול של עבד לאדון.

ו. ומזה מוכן, שתנועת והרגש הנפש באופן של אין ערוך, שנדרשת בתור הכנה לקבל את התורה שהיא באין ערוך — הרי זה הרגש הביטול של עבד.

וזהו שמצינו בכו"כ פסוקים⁴⁸ שבשעת מתן תורה נעשו בני עבדים לה': קודם מ"ת היו אמנם בני בכחי "בנים", אבל העילוי ד"עבדים" נתחדש אצלם בשעת מ"ת דוקא. והיינו, שתמורת זה שבהיותם במצרים היו עבדי פרעה, נעשו במ"ת "עבדי ה'" (לאחרי שנעשו "צבאות ה'"⁴⁹ מיד בצאתם מצרים) — כיון שקבלת התורה היא ע"י הביטול דעבד דוקא.

וענין זה הוא נעלה יותר מהענין ד"תמליכוני עליכם" שבר"ה⁵⁰, שזהו הרגש הביטול של עם למלך, ואילו בחג השבועות ישנו הרגש הביטול של עבד לאדון, שזהו תכלית הביטול.

(44) פסחים פח, ב. קידושין כג, ב (47) ראה שבת נו, א.
 (45) ראה אבני מילואים הל' קידושין שם, נה.
 (46) סל"ח סקכ"ב.
 (47) ראה המשך תרס"ו ע' שכה ואילך.
 (48) ראה — לדוגמא — בהר כה, מב.
 (49) בא יב, מא.
 (50) ר"ה טז, סע"א. וש"נ.

ובלשון הזהר⁵¹ — שאומרים בנוסח ד"בריך שמי": "אנא עבדא דקודשא בריך הוא דסגידנא קמי' ומקמי' דיקר אורייתא", שזה מורה על הרגש של עבד שהוא בתכלית הביטול.

וכאשר יהודי הוא עבד לה', אזי נעשה בעה"ב על העולם, כיון שיש לו את הכח של המלך — "מאן⁵² מלכי רבנן"⁵³, ועי"ז זוכים לביאת המשיח, דוד מלכא משיחא — "דוד עבדי נשיא להם לעולם"²⁹.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א הורה להרש"ז טייבל ללמד את הניגון "אנא עבדא"⁵⁴].

* * *

ז. כיון שהתורה כללות ופרטות נאמרה⁵⁵, הנה הענין האמור לעיל שהתורה היא למעלה מענין ה"ראש" להיותה למעלה מהעולם לגמרי, ישנו גם באדם (שיש בו בחי' התורה, כמ"ש⁵⁶ "זאת התורה אדם") — כי גם באדם יש בחי' שלמעלה מענין ה"ראש" (שעיקרו המוח שממנו נמשך חיות לכל הגוף), שזהו ענין הגולגולת, שהיא למעלה מהראש ומקיף על הראש.

וכפי שמבאר הצמח צדק בארוכה בד"ה בפרק יש בכור⁵⁷ טעם ההלכה ש"אין מעידין אלא על פרצוף פנים עם החוטם"⁵⁸ — כיון שהחלק שלמעלה מהחוטם, שזוהי הגולגולת, הוא בחי' "לא אדם" שבאדם, בחי' הכתר.

ח. והנה, כשם שישנו בחי' "לא אדם" שלמעלה מהאדם, כך יש גם בחי' "לא אדם" שלמטה מהאדם — שזהו ענין הרגל שהוא למטה מציוור גוף האדם, אבל גם הוא חלק מהאדם (כשם שגם הגולגולת היא חלק מהאדם, "לא אדם" שבאדם).

ויובן מציוור הספירות — שהרי האדם התחתון הוא בדוגמת אדם העליון, ולכן, כפי שהענין הוא באדם העליון, כן הוא גם באדם התחתון. ובהקדים מה שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר⁵⁹, שר' מענדל, אחיו של

(51) ח"ב רו, א.
 (52) ראה גיטין סב, סע"א. זח"ג רנג, ב.
 (53) חסר קצת (המו"ל).
 (54) ראה ר"ד יום ב' דחה"ש בסופו (לעיל ע' ...). וש"נ.
 (55) ראה חגיגה ו, סע"א ואילך. וש"נ.
 (56) חוקת יט, יד.
 (57) אה"ת על מארז"ל וענינים ס"ע נד ואילך.
 (58) יבמות קכ, א (במשנה). וש"נ.
 (59) ראה תו"מ — רשימת היומן ס"ע רצ ואילך. וש"נ.